

UCZEŃ ZDOLNY

TEORIA I PRAKTYKA

Małgorzata Jastrzębska
07.06.2013, Warszawa

Agenda czyli zagadnienia do rozważenia

- Fakty i mity
- Uczeń zdolny- definicja
- Zdolności, uzdolnienia, talenty
- Jaki jest uczeń zdolny?
- Jak zauważyć ucznia zdolnego? Elementy diagnozy
- Czego potrzebuje uczeń zdolny?
- Jak rozwijać uzdolnienia uczniów?
- Posumowanie

Badania TNS OBOP czerwiec 2007r

- dziecko zaradne nie wybitne i twórcze
- 2% Polaków chciałoby, żeby ich dziecko było kimś sławnym
- 5% Polaków chciałoby mieć dziecko, które będzie kimś wybitnym

FAKTY I MITY

Fakty i Mity

Mit: Uczeń zdolny to taki, który osiąga wysokie wyniki w nauce, bierze udział w olimpiadach.

Fakt: Wielu uczniów zdolnych osiąga również słabe wyniki w nauce.

Fakty i mity

Mit: Uczniowie uzdolnieni nie potrzebują wspierania i tak sobie poradzą ponieważ są inteligentni.

Fakt: Uczniowie zdolni podobnie jak inni potrzebują wsparcia, pomocy psychologiczno-pedagogicznej, czasem nawet większej niż inni uczniowie.

Znany jest wśród uczniów zdolnych problem osiągania słabszych wyników w stosunku do rzeczywistych możliwości

Fakty i mity

Mit: Uczeń, który osiąga słabe wyniki w nauce nie jest uczniem zdolnym.

Fakt: Uzdolnienia nie zawsze przekładają się na wysokie osiągnięcia szkolne. Znamy wielu wybitnych, utalentowanych ludzi, którzy mieli problemy z nauką w szkole.

Uczeń zdolny

Wyróżnia się przynajmniej jedną z 3 wymienionych poniżej cech :

- ma **wysokie osiągnięcia lub możliwości takich osiągnięć w dziedzinie** nauki, twórczości lub działalności społecznej (obywatelskiej, charytatywnej)
- charakteryzuje go **wysoki poziom uzdolnień specjalnych** (np. artystycznych, sportowych, organizacyjnych, poznawczych - zwykle przedmiotowych, społecznych)
- odznacza się **wysokim poziomem zdolności ogólnych**, inaczej poznawczych, zwanych też często szkolnymi (dotyczą przedmiotów szkolnych takich jak: matematyka, biologia, historia itd.)

Wymienione cechy poparte są cechami osobowości, między innymi wysoką motywacją, aktywnością własną, zaangażowaniem, zdolnościami przewidywania.

zdolności

to różnice indywidualne, które sprawiają, że przy jednakowej motywacji i uprzednim przygotowaniu poszczególni ludzie osiągają w porównywalnych warunkach zewnętrznych niejednakowe rezultaty w uczeniu się i działaniu

(Z. Pietrasiński 1976r)

zdolności

nie kształtują się same, ich rozwój nie jest z góry
wyznaczony przez wrodzone zadatki.

Przeciwnie, zadatki stwarzają możliwości rozwoju, ale
o rozwój ten należy się odpowiednio zatroszczyć.

(T.Lewowicki)

uzdolnienia

to zdolności specjalne, inaczej kierunkowe umożliwiające osiąganie wysokich rezultatów w różnych dziedzinach np. z przedmiotów szkolnych, ale także w dziedzinie artystycznej, technicznej, społecznej itd.

Osiągnięcia w dziedzinie przedmiotów szkolnych np. tytuł finalisty lub laureata w olimpiadzie, sukcesy i wyróżnienia w dziedzinie artystycznej lub sporcie to wskazanie na **uzdolnienia specjalne, kierunkowe.**

talenty

to powtarzalne sukcesy osiągane na szczeblu ogólnopolskim lub międzynarodowym,

najczęściej ujawnia się już w okresie wczesnego dzieciństwa.

Wrodzone zadatki, aby mogły przerodzić się w talent wymagają umiejętnego wspierania, stymulowania, motywowania, determinacji i wytężonej pracy dziecka i jego opiekunów - rodziców i nauczycieli.

Uczeń zdolny podejście elitarne i egalitarne

- 3-5% IQ>140 geniusze, innowatorzy
- 25% uzdolnieni kierunkowo
- $\frac{1}{4}$ ogółu uczniów w szkole to uczniowie zdolni

Jaki jest uczeń zdolny?

Uczeń zdolny...

- ✗ Uczy się szybciej, chętniej i łatwiej.
- ✗ Ma dobrą pamięć, zapamiętuje więcej i szybciej.
- ✗ Jest ciekawy świata, zadaje wiele pytań, kwestionuje wiedzę.
- ✗ Potrafi przez dłuższy czas koncentrować uwagę na czymś co go interesuje.
- ✗ Lubi rozwiązywać zadania, problemy, badać, eksperymentować, samodzielnie odkrywać wiedzę.
- ✗ Najczęściej posiada bogaty zasób słownictwa, często posługuje się wyrazami, zwrotami i pojęciami używanymi przez dorosłych.
- ✗ Ma wysokie oczekiwania wobec siebie i innych.
- ✗ Interesuje się wieloma zagadnieniami naraz.
- ✗ Ma poczucie humoru.

Uczeń zdolny...

- ✗ Ma trudności w przystosowaniu do grupy.
- ✗ Czasami okazuje lekceważenie rówieśnikom a nawet nauczycielom i innym dorosłym, bywa zarozumiały.
- ✗ Potrafi manipulować innymi dla osiągnięcia własnych korzyści lub skupienia uwagi na sobie.
- ✗ Przejawia zachowania roszczeniowe, czasem reaguje agresywnie lub lekceważąco.
- ✗ Ma trudności w przechodzeniu od wiadomości do umiejętności. Prezentuje wiedzę encyklopedyczną.
- ✗ Cechuje go chwiejność emocjonalna, nieśmiałość lub nadpobudliwość psychoruchowa.

Sposoby identyfikacji ucznia zdolnego

- **obserwacja** (m.in. zachowań znamionujących uzdolnienia, np. aktywności własnej ucznia, zadawania pytań, dociekliwości, prezentowania wiedzy wykraczającej poza program nauczania itp.);
- **wywiad** (m.in. z uczniem, rodzicami, nauczycielami, psychologiem, osobami spoza szkoły pracującymi na co dzień z uczniem zdolnym);
- **testy** predyspozycji i zdolności, kwestionariusze, skale, listy cech itd. - przeprowadzane przez licencjonowanych psychologów oraz w przypadku narzędzi o licencji otwartej - nauczycieli lub inne osoby pracujące na co dzień z uczniami zdolnymi;

Sposoby identyfikacji ucznia zdolnego

- **nominacje** (nauczycielskie, rodzicielskie, zespołu klasowego, osób spoza szkoły pracujących na co dzień z uczniami zdolnymi, autonominacje);
- **prace, wytwory i osiągnięcia**, np. prace plastyczne, utwory muzyczne, sukcesy w konkursach, turniejach i olimpiadach;
- **opinia** poradni psychologiczno-pedagogicznej lub psychologa szkolnego.

Identyfikacja Ucznia Zdolnego

Ważne, aby nie opierała się wyłącznie na osiągnięciach i ocenach szkolnych, ale odzwierciedlała rzeczywisty potencjał ucznia i zawierała informacje o dziedzinach i dyscyplinach, w których uczeń jest uzdolniony.

J. Eby, J. Smutny „Jak kształcić uzdolnienia dzieci i młodzieży”

D. Lewis „Jak wychować zdolne dziecko”

Teoria inteligencji wielorakich H. Gardnera

- **Inteligencja lingwistyczna** - zdolność do używania języka, skutecznego manipulowania językiem, do wyrażania myśli w formie literackiej i poetyckiej. (pisarz, poeta, publicysta, dziennikarz, prawnik, nauczyciel)
- **Inteligencja logiczno - matematyczna**: zdolność rozumienia związków przyczynowo - skutkowych, manipulowania liczbami, wykonywania operacji matematycznych, zdolność do myślenia koncepcyjnego i logicznej analizy problemów (matematyk, księgowy, naukowiec, programista)
- **Inteligencja muzyczna**: zdolność do rozpoznawania muzycznych wzorów, dźwięków, rytmów, komponowania, zapamiętywania melodii i piosenek (muzyk, dyrygent, kompozytor, piosenkarz)

Teoria inteligencji wielorakich H. Gardnera

- **Inteligencja cielesno - kinestetyczna:** zdolność do korzystania z całego ciała lub części ciała (ręce, palce, ramiona), koordynacji ruchowej, zdolność do zapamiętywania przez działanie (tancerz, rzeźbiarz, aktor, rzemieślnik, chirurg)
- **Inteligencja wizualno - przestrzenna:** zdolność tworzenia umysłowych modeli świata przestrzennego oraz umiejętność działania w oparciu o te modele, zdolność do interpretacji wykresów, grafik, rysunków, obrazów (żeglarze, rzeźbiarze, inżynierowie, chirurdzy, malarze)
- **Inteligencja naturalistyczna/przyrodnicza:** zdolność do kategoryzacji i katalogowania informacji, wrażliwość na środowisko przyrodnicze (biolog, ogrodnik, leśniczy, naukowiec)

Teoria inteligencji wielorakich H. Gardnera

- **Inteligencja intrapersonalna:** zdolność do rozumienia własnych uczuć i motywacji, rozumienia samego siebie, autorefleksji i autoanalizy (filozof, pisarz, naukowiec)
- **Inteligencja interpersonalna:** zdolność do zrozumienia i dostrzegania uczuć i intencji innych ludzi, budowania pozytywnych relacji z innymi, rozwiązywania konfliktów, prowadzenia negocjacji (psycholog, filozof, nauczyciel, polityk, lekarz, sprzedawca)

Uczeń o dominującej inteligencji:

Grupa 1: lingwistycznej/językowej

Grupa 2: logiczno – matematycznej

Grupa 3: muzycznej

Grupa 4: cielesno – kinestetycznej

Grupa 5: wizualno – przestrzennej

Grupa 6: naturalistyczno – przyrodniczej

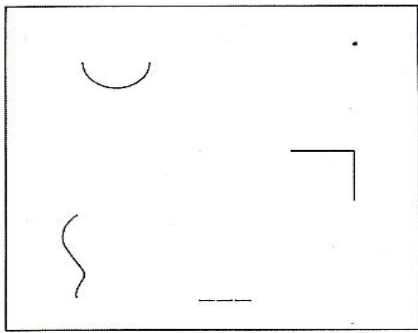
Grupa 7: intrapersonalnej

Grupa 8: interpersonalnej

CHARAKTERYZUJE SIĘ...

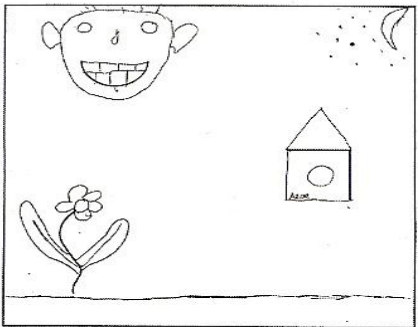

Wzór

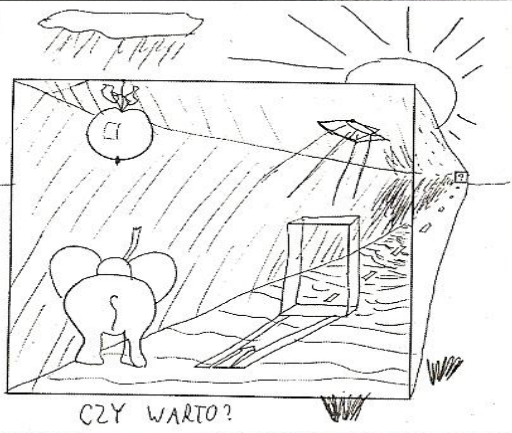
C

A

C

B

Arkusz testu Urbana i Jellena, wraz z wynikami badania tym testem dwóch osób, różniących się poziomem zdolności twórczych. Osoba A uzyskała łącznie 10 punktów, osoba B – 58 punktów. Obie osoby brały udział w badaniach Groborz, Kłusaka i Wodnieckiej (2000)

za zgodą autorów

Test Urbana - Jellena

Czego potrzebuje uczeń zdolny?

1. Dobrze dobranych strategii nauczania:
 - przyspieszania kształcenia
 - wzbogacania kształcenia
3. Nauczania opartego na innowacjach i eksperymentach pedagogicznych, autorskich programach, nowych narzędziach i ciekawych sposobach prowadzenia zajęć.
4. Indywidualizacji, różnicowania nauczania.
5. Wykorzystywania nowoczesnych technologii informacyjnych
6. Szerokiej oferty zajęć: fakultatywnych, pozalekcyjnych, w tym w kołach zainteresowań, udziału w pracach badawczych, naukowych, eksperymentach itp.).
7. Wsparcia psychologicznego i pedagogicznego.
8. Zaangażowania i czasu, który nauczyciel zechce poświęcić uczniowi zdolnemu.

Jak wspierać ucznia zdolnego w rozwoju?

- **dostosowywać metody i formy pracy** do potrzeb, predyspozycji i uzdolnień;
- **indywidualizować i różnicować pracę** na lekcji oraz podczas zajęć pozalekcyjnych;
- **motywować** do udziału w olimpiadach, konkursach, turniejach, warsztatach (także e-learningowych), obozach naukowych, projektach i programach przeznaczonych dla uczniów zdolnych, w tym stypendialnych i grantowych;
- **opracowywać** np. Plan Działań Wspierających (PDW) oraz Kartę Indywidualnych Potrzeb Ucznia zdolnego, Indywidualny Program Nauki (IPN) lub prowadzić Indywidualny Tok Nauki (ITN);

Jak wspierać ucznia zdolnego w rozwoju?

- **organizować** konsultacje i zapraszać na zajęcia ekspertów spoza szkoły
- **proponować** naukę w ramach międzynarodowych wymian młodzieży;
- **wskazywać kierunki rozwoju**, współpracować z innymi podmiotami i osobami, m.in. z rodzicami i instytucjami;
- **pozyskiwać ekspertów**, tutorów, opiekunów dla ucznia zdolnego;
- **stymulować samokształcenie**, inspirować do pracy własnej, np. czytania literatury obcojęzycznej, udziału w projektach, pracy badawczej itp.;
- **pozyskiwać środki finansowe** na realizację projektów, programów, ciekawych zajęć

JAK rozwijać uzdolnienia uczniów na lekcjach?

Zapraszam do ćwiczenia😊

Podsumowanie

- Uczeń zdolny to nie tylko ten aktywny, osiągający dobre wyniki w nauce
- Każdy uczeń zdolny potrzebuje wsparcia w rozwoju i CZASU, który nauczyciel chce mu poświęcić
- Uczeń zdolny potrzebuje wyzwań i nauki przez działanie i doświadczenie
- Uczeń zdolny to wyzwanie dla każdego nauczyciela

Dziękuję za uwagę😊